

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการศาสนา. **สู่ทศวรรษแห่งการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- กรมการศาสนา. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย: การฝึกฝนกาย วาจา ใจ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- กรมการศาสนา. **กรอบความคิด : ส่งเสริมการศึกษาและบำรุงพระพุทธศาสนา** เอกสารอัดสำเนา, 2542 ก.
- กรมการศาสนา. **หลักสูตรการจัดกิจกรรมการประชุมพระสังฆาธิการทั่วประเทศ ประจำปี 2542**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542 ข.
- กรมการศาสนา. **ยุทธศาสตร์การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา**. เอกสารอัดสำเนา, 2542 ค.
- กรมการศาสนา. **พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542 ง.
- กรมการศาสนา. **กรอบแนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. กองแผนงาน กรมการศาสนา เอกสารอัดสำเนา, 2543.
- กรมการศาสนา. **ข้อมูลพื้นฐานด้านการศาสนา ประจำปี 2544**. กองแผนงานกรมการศาสนา เอกสารอัดสำเนา, 2544.
- กรมการศาสนา. **แผนพัฒนาการศาสนา ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2545.
- กรมการศาสนา และสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. **รายงานการประเมินผลโครงการ ถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 หลักสูตรการบริหาร และการจัดการวัด**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี. เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด, 2538.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- เครือข่าย ลี้มอวิชาติ. **หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนา: แนวทางการวางแผนการเขียนโครงการและการบริหารโครงการ**. กรุงเทพมหานคร : สยามศิลป์การพิมพ์, 2531.
- จำลอง อติกุล. **การประเมินผล**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2530.

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, 2539.
- ชาญชัย ลิวรัตน์ และเชิดวิทย์ ฤทธิประศาสน์. การพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- ชำเลือง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ในกองแผนงาน กรมการศาสนา (บรรณารักษ์), เอกสารทางวิชาการ การวิจัย ทางด้านการศาสนา, หน้า 3-9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2538.
- ดุจฎี สีสถาวรพงศ์. การศึกษาในสังคัมพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การ ทฤษฎี และการออกแบบ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ และทัศนีย์ สุชาเมธี. รายงานการวิจัยตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพของการอบรมครูประจำการโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพผู้บริหาร การศึกษาในวิทยาลัยครู, 2525.
- น้อย ศิริโชติ. เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2524.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. ทฤษฎีองค์การ : แนวการศึกษาเชิงบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ปทีป เมธาวุฒิ. หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532
- ทัศนาก บุญทอง. มโนคติของการพยาบาลแบบองค์รวม. วารสารพยาบาลสมาคมพยาบาล 38,1(ม.ค.-มี.ค.32) : 27-40.
- พงศ์ หรดาล. การวางแผนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏพระนคร, 2539.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : นานีบุ๊กส์พับลิเคชั่น ,2546
- พรชูลี อาชวอรุณ. กลวิธีวิจัยอนาคต : กระบวนการอนาคตบริษัท. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 6 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2537) : 76-91
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). ธรรมนุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2541.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.
- พระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์ พรินติ้ง, 2532.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. **กลยุทธ์ในการฝึกอบรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- เพ็ญศรี วายวานนท์. **จริยธรรมในการปฏิบัติราชการ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2528.
- เพราะพรรณ โกมลมาลย์. **หลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการ รัฐพลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา**. *วารสารวิชาการ* 1,11 (พ.ย.2541) : 65-73.
- พิทยา ว่องกุล. **การวิเคราะห์สถานการณ์สังคมด้วยตนเอง**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการเมือง, 2543.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **รวมบทความทางวิชาการพระพุทธศาสนาและปรัชญา : พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.

- เรวัตต์ ทองสีนวน. **ประสิทธิผลของการฝึกอบรมตามหลักสูตรวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว : ศึกษาเปรียบเทียบกับสถาบันการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยวนานาชาติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- วิจิตร อวระกุล. **คู่มือการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- วิจิตร อวระกุล. **การฝึกอบรม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วิทยาลัยแสงธรรม. **คู่มือการศึกษา.** เอกสารอัดสำเนา, 2546.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. **เทคนิคการจัดฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉบับปรับปรุงใหม่).** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ด ยูเคชั่น, 2539.
- สมพงษ์ เกษมสิน. **เทคนิคการฝึกอบรม.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (มปป).
- สมศักดิ์ คงศรี. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี**
ในกองแผนงาน กรมการศาสนา (บรรณาธิการ), **เอกสารทางวิชาการ การวิจัย**
ทางการศาสนา, หน้า 119-120. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา 2538.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **วินัยมุข เล่ม 1 : หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2541.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. **"ประวัติสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา"** ใน **สถาบันพัฒนา**
ผู้บริหารการศึกษา, 2526.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. **แผนพัฒนาผู้บริหารการศึกษาในช่วงพัฒนาการศึกษา**
ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- สังัด อุทรานันท์. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิกรสยาม,
2532.
- สุนทรียา ชัดแท้. **การพัฒนาการเรียนการสอนเชิงสหวิทยาการ. วารสารสารพัฒนาหลักสูตร**
ปีที่ 15 ฉบับที่ 124 ม.ค.-มี.ค. 2539 หน้า 26-31.
- สุนิสา เตละกุล. **ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับอุดมศึกษาของ**
มหาวิทยาลัยเอกชน ในเขต กทม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการ
ประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

สุปราณี ศรีฉัตรวิมล. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2525.

เสรี พงศ์พิศ. คาทอลิกกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2527.

เสรี เลิศสุชาติวณิช. ทักษะและพฤติกรรมกรรมการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติก่อนและหลังการฝึกอบรม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2531.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กองแผนงาน, สภาพการจัดการศึกษาของ
คณะสงฆ์ไทย ในกองแผนงาน กรมการศาสนา (บรรณารักษ์), เอกสารทางวิชาการ
การวิจัยทางการศึกษา, หน้า 34-39. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,
2538.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การพัฒนาผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร :
พริกหวานกราฟฟิค, 2529.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานสถิติด้านศาสนาของประเทศไทย
ปี 2542. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549).
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, รายงานการศึกษาวิจัยการศึกษารูปแบบและ
วิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, 2542.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ,
รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2542, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2542.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, เพลงอนุบาลคุณธรรมตามพระราชดำริส.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทกราฟฟิค จำกัด, 2543. สำเนา ขจรศิลป์. มิติใหม่ของกิจการ
นักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต,
2542.

สำเนา วรรณศิลป์. **มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2542.

อุทุมพร จามรมาน. การวิเคราะห์เนื้อหา. วารสารวิทยาการวิจัย. ปีที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม, 2539) : 5-15

ภาษาอังกฤษ

Bergquist, M.W. *Designing undergraduate education*. San Francisco: Jossey – Bass, 1981.

Blishen, E. *Encyclopedia of Education*. New York : Philosophical Library, 1970.

Chowdhry, D. P. *Training methodology and management*. New Delhi: Sterling Publishers Private Limited, 1986.

Hamblin, A. X. *Evaluation and central of training*. New York: Mc. Graw-Hill, 1974.

Hammond, M., and Collins, R. *Self-directed learning*. New York: Nichols, 1991.

Jarolimek, J. , and Foster, C. D. *Teaching and learning in the elementary school*. New York: Macmillan, 1989.

Knowles, S. A. *Handbook of College and University administration*. New York: Mc. Graw-Hill, 1970.

Knowles, M. *The modern practice of adult education: from pedagogy to andragogy*. New York: Cambridge Books, 1980.

Krippendorff, K. *Content analysis*. New York: Sage, 1980.

Laney, David F. *Qualitative research in education : an introduction to the major traditions*. New York : Long Man, 1993.

Lapin, J.D. *External Environmental Scan and Forecast*. Cottensville Commodity College, Maryland , 1993.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Buddhist Summit : The Second World Buddhist Propagation Conference, Buddamonthon, Bangkok :* Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing, 2000.

Man, A. *Institution building: A reader* blooming Ind. New York: PASITAM, 1975.

- Miles, Matthew B, and Huberman, A. Michael. **Qualitative data analysis : a sourcebook of new methods**. London : Sage, 1984.
- Nadler, L. **Designing training programs: The critical events model**. 8th ed. California: Addison Wesley, 1989.
- Ornstein, A. C., and Hunkins, F. P. **Curriculum foundation, principles and issues**. 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon, 1993.
- Reisberg, Lean "Facilitating Inclusion with Integrated Curriculum : A Multidisciplinary Approach." *Intervention school and clinic*, 1998.
- Rogers, C. R. **Client centered therapy**. Boston : Houghton Mifflin, 1951.
- Saylor, J. G., and Alexander, W. M. **Planning curriculum for school**. New York: Holt Rinehart and Winston, 1974.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., and Lewis, A. J. **Curriculum planning for better teaching and learning**. 4th ed. New York: Holt Rinehart and Winston, 1981.
- Smuts, J.C. **Holism and Evolution**. London : Macmillan & Co.Ltd, 1926.
- Taba, H. **Curriculum development: theory and practice**. New York: Harcourt Brace and World, 1962.
- Taylor, Ralph. W. **Basic Principle of Curriculum and Instruction**. Chicago : The University of Chicago press, 1949.
- Wexley, K. N., and Latham, G. P. **Developing and training human resources in organization**. 2nd ed. New York: Harper Collins, 1991.

ภาคผนวก

แผนพัฒนาการศาสนา

ฉบับที่ 9

(พ.ศ. 2545 – 2549)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2545

เพื่อคนไทย ประพฤติดี มีคุณธรรม

คำนำ

แผนพัฒนาการศาสนา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้จัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนางานด้านศาสนา เพื่อให้หน่วยงานของกรมการศาสนา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงาน และจัดทำคำของบประมาณประจำปีงบประมาณ 2545 – 2549 ตลอดทั้งการติดตามประเมินผล

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศาสนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชน นำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม เป็นคนดี มีคุณภาพ โดยอาศัยแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวมหรือการบูรณาการ การจัดการศึกษา การทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการศาสนา ศิลป และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เพื่อให้การดำเนินงานด้านศาสนาสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมการเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาประเทศ และหวังว่าแผนพัฒนาการศาสนา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในกรมการศาสนาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนางานด้านศาสนาต่อไป

(นายสมานจิต ภิรมย์ริน)

อธิบดีกรมการศาสนา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	183
บทที่ 1 สภาพปัจจุบันปัญหาสังคมไทย นโยบายการพัฒนาด้านศาสนา	185
บทที่ 2 วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ภารกิจหลัก พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนงาน	188
บทที่ 3 แผนงาน งาน / โครงการ งบประมาณ	199
บทที่ 4 การนำแผนสู่การปฏิบัติ	203

บทที่ 1 สภาพปัจจุบันปัญหาสังคมไทย

สภาพปัจจุบันสังคมไทยได้ให้ความสำคัญด้านศาสนา ในทางศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมมาก เพราะมีความเชื่อว่าศาสนามีความจำเป็นต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับโลกตามยุคสมัย ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพปัญหาของสังคมไทยไปพร้อมกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจและสังคม มีปัญหาค่าครองชีพ ค่าของเงินตราที่เปลี่ยนแปลง สภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ค่านิยมของคนในชาติเปลี่ยนไป ประชาชนขาดที่พึ่งทางใจ จึงนำไปสู่การหลงเชื่อที่ขาดเหตุผล และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคม ส่งผลให้สังคมเปลี่ยนไปจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง มีการนำวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตไทยเข้ามา ทำให้วัฒนธรรมที่ดีงามถูกละเลย ครอบครัวขาดความอบอุ่น ชุมชนขาดความเข้มแข็ง เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด และอบายมุขสูเด็ก เยาวชน และประชาชน จากปัญหาดังกล่าว บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการปลูกจิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งจะนำไปสู่สังคมคุณภาพ สังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน

2. ด้านการเมืองการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการเมืองการปกครองที่ชัดเจน โดยเฉพาะการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมือง และเป็นหลักในการปกครองประเทศ อีกทั้งยังมีการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับการพัฒนางานด้านศาสนาจะต้องมีแนวทางและทิศทางของการพัฒนาที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเมืองการปกครองและการปฏิรูปการศึกษาในการสร้างจิตสำนึกโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษา ศาสนา เป็นพลังขับเคลื่อนให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งปลูกฝังความซื่อสัตย์ สุจริต การมีวินัย การเคารพกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสังคม ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

3. ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การติดต่อสื่อสารที่กว้างไกลรวดเร็วของโลกไร้พรมแดน ความก้าวหน้าของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การติดต่อที่ไร้พรมแดนที่มนุษย์ชาติสร้างขึ้น หรือค้นคว้าขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของมวลประชากรทั้งโลกจะต้องคำนึงถึงคุณธรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อจะได้ป้องกันปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้น ลดปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อสันติภาพ และประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติในอนาคต การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกอย่างรวดเร็ว การพัฒนาการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ดิน อากาศ อันเป็นบ่อเกิดแห่งมลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของคนทั้งทางตรงและทางอ้อม การศึกษาศาสนาจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของคนในสังคม

4. ด้านการพัฒนาาระบบบริหารด้านศาสนา หน่วยงานและผู้บริหารด้านศาสนาทั้งฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักร ได้พยายามปฏิบัติตามโครงสร้าง ตามนโยบายของรัฐด้วยความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ นอกจากการให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ศาสนทายาท และบุคลากรทางศาสนาในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังได้สร้างพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พร้อมทั้งพัฒนาศาสนสถานให้สะอาด ร่มรื่น เป็นศูนย์รวมจิตใจและแหล่งเรียนรู้แล้วก็ตาม ยังไม่เพียงพอในการนำหลักธรรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน ในส่วนของกรมการศาสนาจะต้องมีการปรับปรุงบทบาทภารกิจ ปรับโครงสร้าง จัดให้มีหน่วยงานหรือสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ ดูแล ส่งเสริม อุปถัมภ์ และให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับพระศาสนา สร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างองค์กรทางศาสนากับประชาชน การศึกษาสงฆ์ต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น พร้อมทั้งสนับสนุนให้พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา และองค์กรทางศาสนาได้นำหลักธรรมสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตของเด็ก เยาวชน และประชาชน เพื่อให้เป็นคนดีมีคุณภาพ

นโยบายการพัฒนาด้านศาสนา

1. ส่งเสริมและสนับสนุนศาสนศึกษาและศาสนทายาท เพื่อเผยแพร่ศาสนธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาศาสนสถานให้สะอาด ร่มเย็น สงบสุข เพื่อให้เป็นประโยชน์ด้านจิตใจต่อชุมชน

2. สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาศาสนธรรม และร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะกับสมาชิกในครอบครัว

3. ให้อื้อให้ศาสนิกชนต่างศาสนาร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนร่วม เพื่อความสมานฉันท์และเพื่อสันติธรรมในสังคม
4. ให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น พัฒนาระบบการบริหารงานด้านศาสนา บุคลากรทางศาสนา และการจัดการศาสนสมบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 2

วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ภารกิจหลัก พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนงาน

วิสัยทัศน์

คนไทยนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม เพื่อให้เป็นคนดีมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่ออุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของศาสนา ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ เสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างความสงบสุขแก่สังคมไทยและสังคมโลก รวมทั้งการดำเนินการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ภาคกิจหลัก

กรมการศาสนามีภาระหน้าที่ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ / กฎ / ระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ฯลฯ แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการสนองงานรัฐและคณะสงฆ์ โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมงานด้านการศาสนา ให้การอุปถัมภ์และคุ้มครอง กิจการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา อีกทั้งยังดำเนินงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับงานด้านการศาสนาของคณะสงฆ์ คือ งานด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามภารกิจที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดพันธกิจที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการดังนี้

พันธกิจ

ทำนุบำรุงส่งเสริมงานด้านศาสนา ให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองกิจการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน

กิจการศาสนาจำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชน และสร้างสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม ที่บุคคลมีความสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน มีหลักธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต พัฒนาวัดและศาสนสถานให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การนำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชน

มุ่งพัฒนาพระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา และบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดหลักธรรมและร่วมพัฒนาลังคม เผยแผ่หลักธรรมสู่ประชาชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม ส่งเสริมให้วัดและศาสนสถานเป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจ ศูนย์การเรียนรู้และการพัฒนา การจัดการศึกษาของสงฆ์ มี 3 แผนงาน คือ

1. แผนพัฒนาการศึกษา

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาพระสงฆ์และศาสนทายาทให้มีการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม - บาลี
- 2) เพื่อพัฒนาพระสงฆ์ ศาสนทายาท เด็ก และเยาวชนให้มีการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ธรรมศึกษา และศูนย์เตรียมความพร้อม
- 3) เพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีศักยภาพและคุณภาพสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- 4) เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะสงฆ์
- 5) เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนการสอน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทยแก่เด็กและเยาวชน

เป้าหมาย

- 1) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบในสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- 2) ส่งเสริมศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- 3) ขยายปริมาณการรับเด็กก่อนวัยเรียน
- 4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้ครบทุกอำเภอ อำเภอละ 1 แห่ง

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ขยายสถานศึกษาทางศาสนาให้สามารถรองรับผู้เรียนด้านศาสนศึกษาได้ครอบคลุมและทั่วถึง
- 2) พัฒนาลัทธิสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่ายและตั้งใจใ้อยากเรียน
- 3) จัดทำระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
- 4) สนับสนุนสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทุกรูปแบบให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 5) สนับสนุนวัดและศาสนสถานจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์เพิ่มขึ้น ในเขตท้องถิ่นที่ไม่มีหน่วยงานอื่นจัดตั้ง และสนับสนุนให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่มีความพร้อมขยายปริมาณรับเด็กเพิ่มขึ้น โดยให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน และเงินงบประมาณอุดหนุนตามสมควร
- 6) กำหนดมาตรฐานและวิธีการส่งเสริมศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียน
- 7) จัดบริหารเพิ่มพิเศษสำหรับผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการ เพื่อช่วยเหลือให้ได้รับการเตรียมความพร้อม และมีโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป
- 8) ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมและศาสนพิธี ตลอดจนการอบรมเยาวชนค่ายพุทธบุตร

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) พระสงฆ์ ศาสนทายาท
- 2) เด็กก่อนวัยเรียน เด็ก และเยาวชน

ตัวชี้วัด

- 1) อัตราการเพิ่มของพระสงฆ์ ศาสนทายาท ที่ได้รับการศึกษา

- 2) อัตราการเพิ่มและระดับคุณภาพของวัดและศาสนสถานในการให้การศึกษา ศาสนธรรม และศาสนทายาทที่ได้รับการศึกษา
- 3) เด็กก่อนวัยเรียน เด็กด้อยโอกาส และเยาวชนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม

2. แผนงานทำนุบำรุงส่งเสริมวัดและศาสนสถาน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้วัดและศาสนสถานได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งสามารถนำหลักธรรมสู่ประชาชน
- 2) เพื่อพัฒนาวัดและศาสนสถานให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจ และเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุน
- 3) เพื่อพัฒนาวัดและศาสนสถานให้สะอาด ร่มรื่น สงบร่มเย็น เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 4) เพื่อให้วัดและศาสนสถานเป็นแกนกลางของความร่วมมือกับครอบครัวสถานศึกษา และสถาบันสังคมอื่นในการศึกษาหลักธรรม อบรมคุณธรรม จริยธรรม และนำหลักธรรมไปสู่วิถีชีวิต
- 5) เพื่อพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า และจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางการประกอบศาสนพิธี และเป็นพุทธอุทยานที่ร่มรื่นสวยงาม
- 6) เพื่อให้มีการดูแลและจัดประโยชน์ศาสนสมบัติทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ

เป้าหมาย

- 1) หน่วยงานทางศาสนาและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการเผยแผ่หลักธรรมสู่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมพัฒนาวัดและศาสนสถานให้สะอาด ร่มรื่น สงบร่มเย็น มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่หลักธรรม เป็นศูนย์กลางพัฒนาจิตใจ ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 3) พัฒนาวัดในโครงการ 1 วัด 1 ตำบล เขตปกครองคณะสงฆ์ให้ครบทุกตำบล
- 4) ให้วัดและศาสนสถานเป็นศูนย์ธรรมะป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูจิตใจผู้ติดยาเสพติด และโรคเอดส์

5) หน่วยงานทางศาสนา และองค์กรคณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคมให้เข้มแข็ง และร่วมอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เช่น การแข่งขันตอบ ปัญหาศีลธรรมทางสถานีโทรทัศน์

6) ให้พุทธมณฑลเป็นแหล่งวิชาการพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์การเรียนรู้และเป็นศูนย์ การจัดกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาของประเทศและของโลก เป็นศูนย์กลางในการฝึก ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่คนทั่วไป และอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน

7) ดูแลและจัดประโยชน์ศาสนสมบัติทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

แนวการดำเนินงาน

1) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานทางศาสนา และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ เอกชนให้มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมแก่เด็ก เยาวชน และประชาชน โดยผ่านกระบวนการ เรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ส่งเสริมให้พัฒนาวัดตัวอย่างตำบลละ 1 วัด โดยใช้แนวทางการดำเนินงาน 5 ส และการจัดห้องสมุดในวัด เพื่อให้วัดสะอาดและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนของประชาชนในท้องถิ่น

3) ส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดและศาสนสถานให้ สะอาด ร่มเย็นและสงบร่มรื่น มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่หลักธรรม จริยธรรมอย่าง เป็นระบบ เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจ ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน อุทยานการศึกษา และเป็น แหล่งการท่องเที่ยว

4) ส่งเสริมให้วัดและศาสนสถานมีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถสืบค้นองค์ความรู้ ได้สะดวกและรวดเร็ว

5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างศาสนสถานทุกศาสนา ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และองค์กรอื่นทางสังคมในการให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และ ส่งเสริมให้มีศาสนทายาทที่มีคุณภาพ

6) ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ทั้งด้านปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรม เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า ศูนย์การเรียนรู้ และ ศูนย์การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

7) ส่งเสริมให้องค์กรและสถาบันต่าง ๆ จัดทำตำรา คู่มือ และสื่อเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ออกเผยแผ่แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน

8) สนับสนุนการบำเพ็ญพระราชกุศล พระราชพิธี ให้เป็นไปตามพระราชประเพณี และส่งเสริมให้มีการประกอบศาสนพิธีให้ถูกต้องตามหลักศาสนา

9) จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด และโรคเอดส์ และส่งเสริมให้วัดและศาสนสถานเป็นศูนย์รณรงค์ป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูจิตใจผู้ติดยาเสพติด สารเสพติด และโรคเอดส์

10) ปรับปรุงวิธีการดูแล รักษาการจัดการศาสนสมบัติและคุ้มครองที่ดินศาสนสมบัติทั่วประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย

1) วัดและศาสนสถาน ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และสถาบันทางสังคมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน

ตัวชี้วัด

1) อัตราการเพิ่มของจำนวนวัดและศาสนสถานที่ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจ ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และแหล่งการท่องเที่ยว

2) อัตราการเพิ่มของวัดและศาสนสถานที่ร่วมมือกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชนในการให้การศึกษาลักษณะ และอบรมศาสนทายาท

3) จำนวนศาสนสมบัติได้รับการพิทักษ์รักษาให้มั่นคง

3. แผนงานส่งเสริมคุณภาพการเผยแผ่หลักธรรม และคุณธรรมจริยธรรม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณภาพ และเป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักธรรมสู่ประชาชน

2) เพื่อพัฒนากระบวนการถ่ายทอดหลักธรรมให้ง่ายต่อการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย

3) เพื่อส่งเสริมพระสังฆาธิการ พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา และบุคลากรทางศาสนาให้มีทักษะ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สามารถถ่ายทอดหลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) เพื่อส่งเสริมงานเผยแผ่หลักธรรมให้กว้างขวาง ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง สามารถนำไปปฏิบัติและถ่ายทอดได้อย่างมีคุณภาพ

เป้าหมาย

- 1) พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา บุคลากรทางศาสนาและครูอาจารย์ที่สอนด้านศาสนา ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 2) การเผยแพร่หลักธรรม คุณธรรม จริยธรรม ของพระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา บุคลากรทางศาสนา และครูอาจารย์ได้รับการพัฒนาให้ถ่ายทอดความเข้าใจของเด็ก เยาวชน และประชาชน
- 3) การเผยแพร่หลักธรรม คุณธรรม จริยธรรม สู่ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ได้รับการประสานร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับวัดและศาสนสถาน
- 4) การอบรมศาสนทายาท ดำเนินการได้ทั่วถึงและมีคุณภาพ
- 5) ส่งเสริมให้มีครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 รูป

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนเผยแพร่พระพุทธศาสนา และพัฒนากระบวนการเผยแพร่
- 2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนากระบวนการเผยแพร่หลักธรรมให้ถ่ายทอดความเข้าใจในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
- 3) สร้างเครือข่ายการพัฒนาบุคลากรทางศาสนาและการเผยแพร่หลักธรรมให้เชื่อมโยงกันทุกระดับ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 4) ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่หลักธรรม โดยใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการเข้าใจและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน
- 5) สนับสนุนสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทุกรูปแบบให้เอื้อต่อการถ่ายทอดและการเรียนรู้
- 6) ส่งเสริมให้นักวิชาการจัดทำตำรา คู่มือ และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดศรัทธาในศาสนาอย่างมั่นคงออกเผยแพร่แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน
- 7) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบรรพชาอุปสมบทพรภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน การอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน การเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา บุคลากรทางศาสนาและครูอาจารย์
- 2) เด็ก เยาวชน และประชาชน

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนพระสังฆาธิการ พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางศาสนาที่ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการเผยแพร่หลักธรรมสู่เด็ก เยาวชน และประชาชน

- 2) จำนวนเด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน
- 3) จำนวนการเพิ่มของค่ายคุณธรรมจริยธรรมที่จัดให้สำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านศาสนา

มุ่งปฏิรูประบบการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจ พัฒนาระบบงานการบริหาร การจัดระบบงาน พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การวิจัย และการติดตามประเมินผล เพื่อสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงาน และการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

แผนงาน การพัฒนาการบริหารจัดการด้านศาสนา

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้หน่วยงานมีการบริหารจัดการศาสนาอย่างมีเอกภาพ มีการกระจายอำนาจ มีระบบงานที่มีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อให้หน่วยงานทางศาสนา และองค์กรคณะสงฆ์มีการบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างมีคุณภาพ
- 4) ส่งเสริมให้มีศูนย์สารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์
- 5) ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยทางด้านศาสนา และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนางานได้อย่างมีคุณภาพ

เป้าหมาย

- 1) หน่วยงานทางศาสนาและองค์กรคณะสงฆ์นำแผนมาเป็นกลไกในการพัฒนาทุกระดับ
- 2) การบริหารจัดการเป็นไปตามแนวการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีคุณภาพประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการบริหารงาน ระบบข้อมูล การวางแผน ประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การวิจัย และการติดตามประเมินผล
- 3) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศด้านศาสนา เพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการจัดการด้านศาสนา ทั้งส่วนกลางและคณะสงฆ์

- 4) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบ ประชาสัมพันธ์งานด้านศาสนาให้กว้างขวาง
- 5) องค์กรทางศาสนา สถาบันการศึกษา นิสิต นักศึกษา มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยด้านศาสนา

แนวทางการดำเนินการ

- 1) พัฒนาระบบการบริหารงานของหน่วยงานทางศาสนาอย่างเป็นระบบ ให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ปรับปรุงการบริหารงานของหน่วยงานการศาสนาให้มีประสิทธิภาพและให้มีการกระจายอำนาจการดำเนินงานด้านศาสนาไปส่วนภูมิภาค
- 3) สนับสนุนองค์กรปกครองของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 4) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ การวางแผน การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านศาสนา
- 5) พัฒนาบุคลากรด้านศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานด้านศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) จัดตั้งองค์กรเครือข่ายให้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนา
- 7) สนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อมวลชน และโทรคมนาคม ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจการศาสนาไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ
- 8) ปรับปรุงวิธีการประชาสัมพันธ์งานด้านศาสนาให้มีประสิทธิภาพ
- 9) ดำเนินการวิจัยและจัดทุนอุดหนุนสมทบการวิจัยแก่นิสิตปริญญาโทและปริญญาเอก

- 10) รวบรวมผลงานวิจัยด้านศาสนาเผยแพร่แก่หน่วยงานและผู้สนใจ

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) หน่วยงานและองค์กรทางศาสนา
- 2) บุคลากรทางศาสนา

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนร้อยละของวัดมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
- 2) จำนวนร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา
- 3) มีระบบข้อมูลที่สมบูรณ์ ถูกต้อง ทันสมัย ครอบคลุมงานทั้งหมด
- 4) หน่วยงานทางศาสนามีการผลิตผลงานการวิจัย และรวบรวมผลการวิจัยเพื่อเผยแพร่ทางสื่อเทคโนโลยีมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนา

มุ่งสร้างความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันตามหลักศาสนา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนร่วมของศาสนิกชนต่างศาสนา

แผนงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้หน่วยงานและองค์กรทางศาสนาทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมอุปถัมภ์และพัฒนากิจการศาสนา
- 2) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างศาสนา เพื่อความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน
- 3) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ในงานด้านศาสนาต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศ
- 4) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ด้านศาสนากับต่างประเทศ

เป้าหมาย

- 1) ให้หน่วยงานและองค์กรทางศาสนาทั้งภาครัฐ เอกชน และศาสนิกชน มีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์และพัฒนากิจการศาสนา
- 2) ศาสนิกชนทุกศาสนามีส่วนร่วมในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 3) สร้างสัมพันธ์ไมตรีด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศ
- 4) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของศาสนาต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศ

แนวทางดำเนินการ

- 1) ส่งเสริมให้หน่วยงานและองค์กรทางศาสนาทั้งภาครัฐ เอกชน และศาสนิกชน ให้การอุปถัมภ์ และพัฒนากิจการศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ
- 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกชนต่างศาสนา
- 3) ส่งเสริมและประสานงานให้ศาสนิกชนในหน่วยงานและองค์กรทางศาสนาต่าง ๆ ทุกระดับได้รู้จักแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและวัฒนธรรมระหว่างศาสนา

4) สร้างสัมพันธไมตรีด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศ โดยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และบุคลากร เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรชาวต่างประเทศ เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศ จัดหาทุนให้พระภิกษุสามเณรชาวต่างประเทศมาดูงานหรือมาร่วมปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมในการจัดตั้งศูนย์ฝึกสมาธิในต่างประเทศ

5) จัดให้ผู้นำทางศาสนา นักบวช ผู้เผยแพร่ศาสนาและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการประชุมสัมมนา ฝึกอบรม และศึกษาดูงานการดำเนินงานของศาสนาต่าง ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางสร้างสันติภาพให้แก่โลก

6) ให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านศาสนาได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของศาสนาต่าง ๆ ที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย และจัดทำเป็นเอกสารอ้างอิงไว้เป็นหลักฐาน

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ผู้นำหน่วยงานและองค์กร ศาสนิกชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2) หน่วยงาน องค์กรทางศาสนา และประเทศต่าง ๆ

ตัวชี้วัด

1) ศาสนิกชนระหว่างศาสนาได้รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมทางศาสนาอื่นอย่างน้อย 2 ศาสนาขึ้นไป

2) ศาสนิกชนระหว่างศาสนาได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

3) มีความร่วมมือและสร้างสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศเพิ่มขึ้น

4) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจงานด้านศาสนามากขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

แผนงาน งาน / โครงการ งบประมาณ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การนำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชน

แผนงาน พัฒนาการศาสนศึกษา

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ				
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549
- อุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม - บาลี	150.891	154.674	170.141	187.155	205.870
- อุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	408.679	854.488	939.936	1,033.929	1,137.322
- ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์	17.782	25.800	28.380	31.218	34.340
- ผลิตสื่อการเรียนการสอน หนังสือ หลักธรรมทางศาสนาและหนังสือ ประกอบการค้นคว้าทางพระพุทธ ศาสนา	2.890	3.034	3.337	3.670	4.037
- ศูนย์อบรมเด็กระดับก่อนประถม- ศึกษา	449.190	653.250	718.575	790.432	869.475
- กิจกรรมอาหารเสริม (นม) เด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา	264.500	287.500	316.250	347.875	382.662
- อบรมครูที่เลี้ยง ค่าวัสดุและ ประเมินผล	-	8.147	8.961	9.857	10.842
- สมทบก่อสร้างโรงเรียนปริยัติธรรม	10.000	20.000	22.000	24.200	26.620

แผนงานทำนุบำรุง ส่งเสริมวัดและศาสนสถาน

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ				
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549
- บูรณะปฏิสังขรณ์และพัฒนาวัด และพระอารามหลวง	194.800	262.481	288.729	317.601	349.360
- พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์ การเรียนรู้ และศูนย์จัดกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา และแหล่งท่องเที่ยว	9.591	69.167	76.083	83.691	92.060
- อบรมไวยาวัจกรและเจ้าหน้าที่เกี่ยว กับการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติ	-	0.400	0.440	0.484	0.532
- การส่งเสริมพระราชกุศล พระราชพิธี	5.058	7.185	7.903	8.693	9.562
- การป้องกันการติดยาและ สารเสพติด	10.126	10.120	11.132	12.245	13.469
- การติดตั้งเตาเผาศพและเตาเผา ขยะ ปลอดมลพิษในวัด เพื่อรักษา สภาพแวดล้อมในชุมชน	-	18.000	19.800	21.780	23.958
- พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการ เรียนรู้และศูนย์กลางของชุมชนใน รูปแบบ 1 วัด 1 ตำบล	-	61.320	67.452	74.197	81.617
- คู่มือการดำเนินงานพัฒนาวัด 1 วัด 1 ตำบล	-	0.250	0.275	0.303	0.332
- พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	2.000	5.800	6.380	7.018	7.720
- คู่มือส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปและ วัฒนธรรมในวัด	-	-	1.000	1.100	1.210

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ				
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549
- การออกเอกสารสิทธิ์ที่ตั้งวัดพื้นที่ ชายแดนและกันดาร	-	0.850	0.935	1.028	1.130
- เสริมสร้างสมรรถนะชุมชนในการ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเอดส์	2.864	2.864	3.150	3.465	3.810

แผนงานส่งเสริมคุณภาพการเผยแผ่หลักธรรมและคุณธรรมจริยธรรม

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ				
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549
- การเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน ประเทศและต่างประเทศ	42.243	48.969	53.865	59.250	65.176
- ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในการ เผยแผ่ศาสนา	12.158	12.158	13.375	14.712	16.184
- การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน และประชาชน	5.785	6.220	6.840	7.525	8.287
- พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ข้าราชการ บุคลากรด้านจริยศึกษา	1.622	1.736	1.910	2.100	2.310
- การก่อสร้างวัดไทยในต่างประเทศ	22.126	62.880	-	-	-
- การบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุ สามเณรภาคฤดูร้อน	6.000	6.000	6.600	7.260	7.986
- ผลิตและส่งเสริมการผลิตสื่อ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	0.800	0.840	0.924	1.016	1.118
- จัดอบรมครูสอนพระพุทธศาสนา และศีลธรรมในสถานศึกษา	-	50.000	55.000	60.550	66.550

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านศาสนา

แผนงาน การพัฒนาการบริหารจัดการด้านศาสนา

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ				
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549
- พัฒนาข้าราชการและบุคลากรทางศาสนาให้สอดคล้องการปฏิรูปการศึกษา	1.477	1.719	1.890	2.079	2.287
- สนับสนุนการบริหารปกครองของคณะสงฆ์	512.121	531.581	584.739	640.210	704.230
- สนับสนุนศูนย์ศาสนสงเคราะห์จังหวัด	-	-	20.000	22.000	24.200
- การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางศาสนา	-	75.155	64.650	68.170	70.620
- การวิจัยด้านศาสนา	0.100	0.500	0.550	0.605	0.665
- ประชาสัมพันธ์งานด้านศาสนา	1.065	1.118	1.230	1.353	1.488

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนา

แผนงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ				
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549
- การบูรณะศาสนสถาน	20.600	22.042	24.246	26.670	29.337
- สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาอื่น	15.615	16.000	17.600	19.360	21.295
- การศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ชาวต่างประเทศ	0.886	0.886	0.975	1.072	1.180
- กิจกรรมฮัจย์	6.282	9.670	10.637	11.700	12.870

บทที่ 4 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

แผนพัฒนาการศึกษานี้ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้ทิศทางการพัฒนางานด้านศึกษาในอนาคต ภายในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยกำหนดสาระสำคัญให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลป และวัฒนธรรม ระยะเวลาที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ครอบคลุมภารกิจงานด้านศาสนาของชาติ ทั้งที่เป็นความรับผิดชอบของทางราชการและคณะสงฆ์ ดังนั้น เพื่อให้แผนพัฒนาการศึกษานี้มีความสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ จึงควรมีกกลไกการประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการ การประมาณการงบประมาณ การกำกับติดตามและประเมินผลร่วมกันตามความเหมาะสม อนึ่งแผนยุทธศาสตร์นี้จะใช้เป็นกลไกในการพัฒนางานด้านศึกษาในระยะ 5 ปี อันเป็นระยะเวลาที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งจะต้องปฏิบัติภารกิจงานด้านศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายรองรับการพัฒนางานด้านศึกษาโดยตรง จึงสมควรกำหนดกลไกการประสานการดำเนินงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในเรื่องศึกษา ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายยุทธศาสตร์และกรอบการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีการดำเนินงานในเรื่องต่อไปนี้

- 1) การกำหนดจุดเน้น นโยบายการพัฒนาด้านศึกษา
  - 1.1) กระจายอำนาจการบริหารงานด้านศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านศึกษาในส่วนภูมิภาค
  - 1.2) พัฒนาเจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ
  - 1.3) พัฒนาบุคลากรด้านศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาหรือข้าราชการส่วนภูมิภาคที่รับผิดชอบงานด้านศึกษาให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจการบริหารได้เป็นอย่างดี
  - 1.4) ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรเครือข่ายงานด้านศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรของศาสนา
- 2) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ

2.1) ผลักดันให้มีการยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมกิจการด้าน
 ศาสนาโดยตรง เพื่อสนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้านศาสนา

2.2) ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง
 โครงสร้างการบริการด้านศาสนา

3) การพัฒนากระบวนการทำงาน

3.1) ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับปฏิบัติจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่เป็น
 กิจกรรม / งาน / โครงการ รองรับการทำงานภายใต้ยุทธศาสตร์และกรอบการดำเนินงานที่
 กำหนด

3.2) การนำระบบบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในการบริหารจัดการ

4) การระดมทุนและการจัดสรรทรัพยากร

4.1) ควรใช้แผนเป็นกลไกในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โดยยึดหลักความ
 เสมอภาค เป็นธรรม และทั่วถึง

4.2) ควรกำหนดค่าใช้จ่ายรายหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ชัดเจน คือ
 การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และให้สามารถไปปฏิบัติได้
 เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

4.3) ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ทั้งด้าน
 การศึกษาและศาสนาให้ชัดเจน

5) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล

5.1) ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนภายหลัง
 จากที่แผนประกาศใช้แล้ว 2 ปี

5.2) ให้นำหน่วยงานระดับปฏิบัติใช้แผนเป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล
 การดำเนินงานประจำปี

5.3) ควรมีการพิจารณาปรับปรุงแผนในแต่ละปี เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
 ของสภาพการดำเนินงานในแต่ละปี

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์
นายสมานจิต ภิรมย์ริน

- ข้อมูลส่วนตัว** เกิดเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2485 ณ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
- ประวัติการศึกษา** สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) จากวิทยาลัย
วิชาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย จังหวัดชลบุรี (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา)
ปีการศึกษา 2506 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาบริหาร
การศึกษา Graduate Diploma in Educational Administration
จาก University of Alberta, Edmonton, Canada ค.ศ. 1970 และสำเร็จ
การศึกษาระดับปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พบ.ม.)
สาขาสถิติประยุกต์ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2516
- ประวัติการทำงาน** เคยรับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้
- (1) ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
(2507 – 2519)
  - (2) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กองแผนงาน กรมการศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ (2522 – 2527)
  - (3) ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรม ผู้อำนวยการกองวิชาการบริหารงานบุคคล
และผู้อำนวยการกองมาตรฐานตำแหน่ง ในสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการครู (ก.ค.) กระทรวงศึกษาธิการ (2528 – 2538)
  - (4) ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมการศาสนา รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา
ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ และอธิบดีกรมการศาสนา
(2538 – 2545)